

نیاز به مقررات و نظم و ترتیب

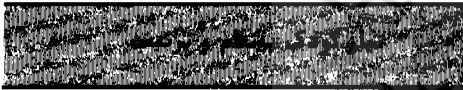

دروضع و موقعیتی هستند که از آن
کاملاً لذت می برند و با رغبت
فوق العاده‌ای سعی دارند به آن
دست بیابند.

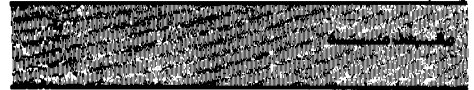
نیاز به نظم و ترتیب و رعایت
ضوابط و مقررات از نیازهای
اساسی روانی کودک است و این
تنها سالمندان و بالغان نیستند
که به آن احتیاج دارند. کودکان

غرض اینست که اولاً "آدمی هرچیز را در جای خود قرار دهد و ثانیاً" رعایت نظم و اولویت‌ها را در آن مورد توجه قرار دهد. این امر در همه عمر مورد نیاز انسان است و برای اینکه کارها به وجهی عادی سروسامان یابد باید آن جنبه مورد توجه قرار گیرد.

رعایت نظم و ترتیب در امور و حفظ ضوابط و مقررات در این رابطه سبب می‌شود که تلاش و کوشش‌ها بمیزان کمتری انجام شوند و بازده کار بحد مورد کفایت باشد، ضایعاتی در امور پدید نیایند و آدمی بتواند از عمر خود بهره کافی تری بدست آورد. این امر مورد تأیید و توصیه اسلام نیز می‌باشد و اسلام در نظام حیات خود خواستار آن است که چنین وضعی در جامعه پدید آید و همگی آن را رعایت نمایند (و نظم امرکم).

نیاز به نظم و ترتیب و رعایت ضوابط و مقررات از نیازهای اساسی و روانی کودک است و این تنها سالمندان و بالغان نیستند که به آن احتیاج دارند. کودکان در وضع و موقعیتی هستند که از آن کاملاً لذت می‌برند و با رغبت فوق العاده‌ای سعی دارند به آن دست یابند. وسایل و ابزار از نوع خوراکیها اسباب بازیها در اختیارشان بگذارید و ببینید آنها با چه رغبت فوق العاده‌ای به آن سروسامان میدهند و چگونه مدت‌ها وقت خود را صرف آن می‌کنند تا اشیاء منظم گردند.

طفل با کلیه‌ای از عادات و آداب به دنیا نیامده و همه امور را آگاه نیست. ممکن است زمینه‌هایی بصورت جنبه‌های فطری و میوه‌یاد در اندرون داشته باشد که دارد ولی در رابطه با مصداق‌ها کاملاً "جاهل و نسبت به آن‌ها غافل است".

تربیت وظیفه دارد مصداق‌ها و شیوه‌های عملی حیات اجتماعی و طرز برخورد با اشیاء و پدیده‌ها را به او بیاموزد و بر این اساس او را بر مشکلات و دشواری‌ها غلبه دهد. او نمی‌داند که پیامد عدم رعایت فلان مسأله چه خواهد شد و یا اگر کاری را بر اساس فلان ضابطه عمل نکند چه دشواری‌هایی برایش پدید خواهد آمد. اما والدین و مربیان که عمری و تجربه‌ای دارند در این زمینه باید هشیار و آگاه باشند و حاصل تجارب خود را به فرزندان منتقل و او را برای داشتن یک حیات اجتماعی سالم و مفید آماده کنند.

از مسائلی که آدمی در حیات عادی و روزمره خود بدان نیازمند است مسأله نظم و رعایت مقررات و ترتیب در امور است. مقصود ما از نظم نوعی کنترل و بازرسی در حوزه عمل و رفتار خویش در رابطه با موضعگیری‌ها و طرز برخورد با اشیاء و اشخاص، با رعایت اصل تقدم و تاخیر است.

ضرورت رعایت نظم

در ضرورت آن برای کودک باید گفت نظم شامل بخشی از اصول و ضوابط تربیتی است که باید درباره کودک اعمال شود و اعمال و رعایت آن مهم است از آن جهت که حیات سالم و مقتضی آینده طفل و بهره گیری درست از عمر به این امر بستگی دارد.

ماناگیریم او را به رعایت نظم و ترتیب واداریم از آن بابت که او در آینده‌ای بسیار نزدیک باید برای قبول مسئولیت ها آماده شده و فعالیت خود را سازمان دهد. روابط و روش او بلید تحت سازمان و کنترل درآمد و نفس او از هرج و مرج نجات یابد.

نظم و ترتیب در امور برای کودک مهم است و رعایت ضوابط درباره او ضروری

میل به نظم را در کودک دارای ریشه فطری ذکر کرده و گفته اند اساس این است که طفل می‌خواهد همه چیز در اطراف او دوام و آرام داشته باشند. تغییرات بسیار در زندگی کودک را نگران می‌کند و طفل آن را خطری برای امنیت خویش بحساب می‌آورد. به همین جهت نظم بخشی در همه امور زندگی او بچشم می‌خورد ولی با ذکر این نکته که او مصداق ها را نیکو نمی‌یابد و شرایط و مقررات مربوط به نظم را درک نمی‌کند.

در طریق ارضای نیازهای کودک ضروری است به این مسأله نیز توجه شود و کودک را با شرایط و ضوابط مورد نظر تطبیق دهیم و او را واداریم از همان دوران کودکی، به مقتضای احتیاج و استعداد خود و تمایل و علاقه خویش فعالیت هایش را تحت نظم و ضابطه درآورد.

کننده می شود. درجین صورت او با اعتماد بیشتری می تواند به پیش رود.

دامنه نظم

نظم و ترتیبی که در تربیت مورد توصیه ماست و نیازی که کودک به این امر دارد دارای دامنه‌ای بس وسیع و گسترده است. این نظم دربرگیرنده همه امور از رعایت ترتیب در کارها، تنظیم اسباب بازی ها، قرار دادن دفتر و قلم و کتاب در جای خود، کندن و پوشیدن لباس درجای معین، رعایت و تنظیم وقت بازی و استراحت و خواب و مطالعه و درس و مشق انجام اعمال عبادی مثل نماز و... است.

اوپاید همه امور و مسائل خود را از روی نظم و برنامه قرار دهد. ساعات غذا و تفریحش روی ضابطه باشد و این امر در او بصورت عادت در آید. هم چنین این نظم باید به صورتی باشد که کارها و رفتارها بصورت قابل پیش بینی درآید و حتی در تاریکی او بتواند شبی را درجای خود بیاید. اینگونه نظم و ترتیب در امور زمینه را برای شرایط حیات بگونه ای مناسب می سازد که حتی کودک از زندگی خود راضی و نسبت بدان خوشبین است. پدر و مادر و مربی طفل هم از چنین وضعی بسیار خرسند و شادمان اند زیرا زحمت و رنج شان در تربیت بسیار اندک است.

آموزش های لازم در این راه

رعایت نظم امری اکتسابی است و کودک از راه آموزش ها می تواند به اصول و شرایط آن

است از آن بابت که در نظام حیات انسانی این امر شامل بخشی از ادب ظاهر و باطن و وسیله ای در جهت سازندگی خویش و تمرینی برای مدیریت و تسلط بر خویش است. بهنگامی که طفل به نظم عادت می کند در واقع آنچنان نخواهد بود که همه گاه بر اساس میل و هوای خویش به پیش رود و هوسمندانانه زندگی کند بلکه ناگزیر خود را تابع قواعد و آداب می کند و موجبات انس و تطابق او با ضوابط اجتماعی و مقررات فراهم می آید.

فوائد نظم و ترتیب برای کودک

در این زمینه باید گفت این امر تمرینی است برای کودک که در حیات بعدی بهتر و بیشتر بتواند از عمر خود استفاده کند، از آشفتگی و نابسامانی و هرج و مرج دور ماند. موجبات اعتماد بنفس و استقلال او در خوردن و پوشیدن و انجام امور عادی برای او حاصل می شود که نقطه مثبتی برای او در رابطه با بی نیازی از والدین و کاستن از زحمات آنهاست. وجود نظم و ترتیب جلوی پریشانی و آشفتگی های فکری را می گیرد که این خود در بهداشت روانی کودک موثر است، خیر و صلاح و آزادی و امنیت کودک در سایه آن پدید می آید طفل از عوارض عصبی چون شورزدن دل، تشویش خاطر دور می ماند که این در رشدشان بسیار موثر است.

نظم و ترتیب در زندگی عملی موجبات نظم در هدف رافراهم آورده و سبب تصمیم گیری های مناسب و دقت و تقویت اراده می شود. زندگی او رنگ و روی جالبی پیدا کرده و برای او شادمان

پای بندی آنها به اصول و قواعدی کسه از آن بحث بعمل می آید زیرا که کودک ناظر خوبی بر اعمال و رفتار والدین است .

طرز برخورد با کودک در جنبه محبت و اخلاق و میزان پذیرش و رعایت صفا و صمیمیت و اخلاص با او .

وجود کودک دیگر در خانه و رفتار او نسبت به مسائل و امور و میزان پذیرفته شدن و موقعیت او در خانواده

میزان بحث و اظهار نظری که در خانه در رابطه با نظم و ترتیب مطرح است و بزرگ و مهم جلوه دادن آن

تذکرات لازم در مورد خلافکاری ها و میزان تلاشی که در رابطه با اصلاح و رفع اشتباهات بعمل می آید .

وسرانجام دیدن ها و شنیدن ها بهره گیری های مستقیم و غیر مستقیم در این رابطه .

استفاده از صمیمیت و محبت

اگر بناست کودک خود را برای رعایت نظم و ترتیب تربیت کنیم و این خوی و عادت را در آن بوجود آوریم یکی از راههای مفید و موثر این است که در ضمن الگو بودن خود در این رابطه با کودک صمیم و مهربان باشیم . انسیمی با کودک ایجاد کنیم که او ما را دوست دار خود بداند و خیرخواهی های ما برای او محرز باشد .

اعمال خشونت ، بکار بردن سرزنش ها در این امر کمتر موثر است . نظم و مقرراتی که در سایه اعمال خشونت ها و تهدیدها پدید آیند با مختصر مسامحه ای که پدید آید از میان

دست باید از فنون و کیفیت آن آگاهی یابد . والدین و مربیان باید اصول آن را به کودک بیاموزند و زمینه را برای آشنائی او به قواعد و مقررات آن از هر حیث فراهم سازند .

اما در کیفیت این آموزش می توان راههای ذیل را در پیش گرفت :

آموزش از راه ارائه مدل و الگو بگونه ای که کودک ببیند و بیابد چه باید بکند .

آموزش از راه داستان گوئی ها و قصه هائی که در آن راه و روش عملی یک امر آموخته می شود .

واداشتن طفل به انجام کار و عمل و هدایت او در حین انجام تلاش و اصلاح خطاهای او در حین عمل .

القای مستقیم به کودک و بیان اینگونه عبارات که اگر من بجای تو بودم چنین و چنان می کردم .

واداشتن طفل به تفکر و اندیشه تا خود دریابد و کشف کند که از چه طریق و شیوه ای باید به انجام کارها بپردازد .

توجه به عوامل موثر در آموزش و تربیت کودک

برای اینکه طفل نظم و ترتیب را بیاموزد و قواعد آن را بوجهی کامل رعایت کند عوامل موثری در آن وجود دارند که باید آنها را مورد توجه و عمل قرار دهد :

شرایط و مقتضیات خانواده از لحاظ نظم و ترتیب ، آشنائی ، یا سروسامان داشتن امور روش والدین در رعایت نظم و ترتیب و

درمورد خواب و بیداری، صرف غذا، بازی با دوستان، بازی های فردی، تفریح بادیگران

درستین مدرسه، مطالعه درس و مشق و والدین درعین مسالمت و صفا می توانند برای کودک بصورت غیر مستقیم و گاهی هم مستقیم برنامه تهیه کنند که چه ساعاتی از اوقات شان روز خود را به این امور اختصاص دهند و کدام عمل را درجه موقعی انجام دهند. مثلاً " اگر از مدرسه آمد، ساعتی بازی و تفریح کند و بعد حتماً به مشق و انجام تکالیف بپردازد. اگر خردسال است ساعات اولیه صبح را که مادر شدیداً سرگرم سروسامان دادن امور خانه است به بازی فردی و یابازی با همبازی ها بگذرانند تا مادر فرصت و آزادی برای انجام کار داشته باشد.

دکتر علی قائمی

میروند. بهنگامی که قدرت و فشار از کودک برداشته شود نه تنها بوضع اولیه برنمی گردد بلکه وضعیتش از پیش هم بدتر خواهد شد. حتی اگر رغبت و میلی در کودک به رعایت نظم بود آن را هم فراموش میکند و یابخاطر انتقام گیری ترک آن می گوید.

در تربیت اصل بر این است که اگر کودک در صرف غذا، در اسباب بازی ها، و در دیگر امور خود نظم و ترتیبی را رعایت کرده باید از اصل تاه بید و محبت بعنوان پساداشی برخوردار شود. راه محبت و تحسین راهی است که کودک بدان علاقمند است و حتی در دشوارترین شرایط باز هم تجربه نشان داده است که تشویق و تاه بید بمراتب سازنده تر از توبیخ و سرزنش و بازخواست است.

اصل را بر این بگذارید که طفل مزه نظم و ترتیب را درک کند و به فواید آن عملاً پی برد. مثلاً " در تاریکی برود و لباس خود را بیاید و از آن احساس شغف کند. رضایت روانی ناشی از نظم در تثبیت اصول اخلاقی کودک نقش فوق العاده ای را ایفا می کند و در تربیت از آن غافل ننماید.

تهیه برنامه برای زندگی

از مسائلی که در تمرین نظم و ترتیب برای کودک و تثبیت آن در کودک موثر است تهیه برنامه زندگی روز مره کودک و عادت دادن طفل به تداوم آن است. وقتی والدین خواستار کمک به کودکند و می خواهند در او رعایت نظم و ترتیب پدید آید برنامه آن را هم باید پدید آورده و از آن حمایت و مراقبت نمایند. طفل نیاز دارد به برنامه مختصر و محدودی